

Kasılma ve kalsiyum alınımına bağlayan fizikokimyasal mekanizmalar

Doç. Dr. H. Burak Kandilci

Kas kasılmasındaki elektriksel olaylar

1. Fizyolojik çizgili kas kasılması membran aksiyon potansiyeli oluşumu ve yayılması ile başlar
2. Bu elektriksel enerji kas hücresinde kimyasal bir sinyale dönüşerek miyoflament etkileşimini başlatır

Nernst Potansiyeli

$$E_X = \frac{61.5 \text{ mV}}{z} \log_{10} \frac{[X]_{\text{out}}}{[X]_{\text{in}}}$$

E_x : *iyon Nernst potansiyeli*

$[X]_{\text{out}}$: *X iyonunun hücre dışı konsantrasyonu*

$[X]_{\text{in}}$: *X iyonunun hücre içi konsantrasyonu*

z : *X iyonunun yükü*

*Herhangi bir iyonun elektriksel denge potansiyeli (Nernst potansiyeli), hücre içi ve dışı konsantrasyon oranlarından Nernst denklemi ile elde edilir

Goldman–Hodgkin–Katz denklemi

$$E_m = \frac{g_X E_X + g_Y E_Y + g_Z E_Z}{g_X + g_Y + g_Z}$$

E_m : Membran potansiyeli   X,Y,Z: Farklı iyonlar g : İletkenlik (geçirgenlik ile ilişkili)

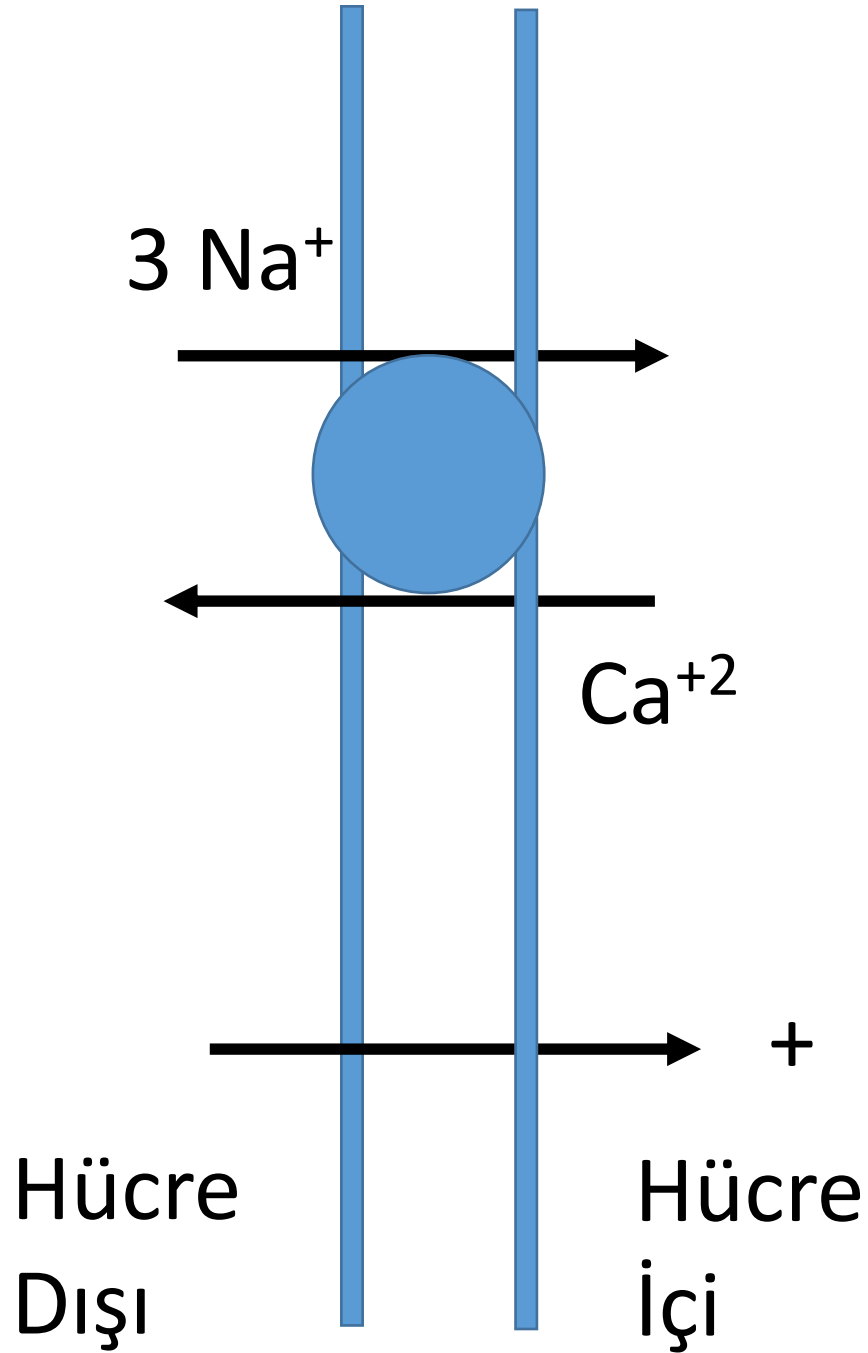
*Denklem, birden fazla iyonun geçirgenliği olduğunda membran potansiyelini hesaplayan denklemdir. Goldman-Hodgkin-Katz denklemi olarak adlandırılır. Yukarıda denklemin basitleştirilmiş, ohm kurallarına göre düzenlenmiş şekli gösterilmiştir.

Hücrede dinlenim membran potansiyelinin oluşumu

- Örnek olarak, kalp hücresi dinlenim durumunda K^+ denge potansiyeline çok yakındır.
- Na^+ ve Ca^{+2} için, elektriksel ve kimyasal konsantrasyon gradientleri hücre içine yöneliktir. Dinlenim durumunda Ca^{+2} geçirgenliği yok denecek kadar azdır ancak ufak bir Na^+ geçirgenliği vardır.
- K^+ geçirgenliği Na^+ göre daha fazladır. Bu yüzden dinlenim membran potansiyeli K^+ denge potansiyeline yakın, ancak ufak Na^+ geçirgenliği yüzünden K^+ denge potansiyelinden 10-20 mV daha pozitiftir. Dinlenim membran potansiyeli K^+ çıkışını dengeleyecek kadar negatif değildir. O yüzden sürekli K^+ çıkışı olur. Benzer şekilde, Na^+ girişini de dengeleyecek kadar pozitif de değildir.

- Dışa yönelik K^+ akımları, ters yönde içe yönelik Na^+ akımı ile dengede olduğundan dinlenim membran potansiyelini aynı değerde stabil kalır.
- Bu iyon sızıntıları Na^+/K^+ pompası ile hücrede yerine konur.

Na⁺/Ca²⁺ değiş-tokuşcusu (NCX)

- Plazma membran Na⁺/Ca²⁺ değiş-tokuşcusu 3 Na⁺ iyonuna karşılık 1 Ca²⁺ iyonu değişir
- NCX ana işlevi hücreden Ca²⁺ uzaklaştırmaktır
- Net akım oluşturduğu için aktivitesi diğer iyon kanalları gibi membran potansiyelinden etkilenir.

Hücre
Dışı

Hücre
İçi

3 Na⁺

Ca²⁺

[Na⁺] = 140 mM

[Na⁺] = 10 mM

[Ca²⁺] = 1.2 mM

[Ca²⁺] = 0.0001 mM

Nernst potansiyelleri
/Sürdürücü kuvvetler

$$E_{Na} \cong +70 \text{ mV} / (Vm - E_{Na})$$

$$E_{Ca} \cong +130 \text{ mV} / (Vm - E_{Ca})$$

$$3(Vm - E_{Na}) = 2(Vm - E_{Ca})$$

$$Vm = E_{NCX} = -50 \text{ mV}$$

(Vm = membran potansiyeli)

NCX için sürdürücü kuvvet;

$$Vm - E_{Na/Ca}$$

- Kalpte, aksiyon potansiyelinin (AP) +20 mV olduğu tepe değerinde, NCX sürdürücü kuvvet Ca^{+2} iyonunu kısa bir süre için hücre dışından hücre içine taşır.
- AP plato evresinde L-tipi Ca^{+2} aracılı, hücre dışından hücre içine tetikleyici Ca^{+2} iyonunu girişi olmaktadır.
- Bu mekanizmalar ile hücre dışından Ca^{+2} iyonu girişlerinin kalp kasılmasına katkısı olmaktadır.

- Tanım olarak, iskelet ve kalp kasında kasılma, kuvvet oluşturan bölgelerin aktivasyonu demektir.
- Kasta kuvvet oluşumu kısılma ile sonuçlanıyorsa, çapraz köprü hareketleri yüzünden kastaki aktin ve miyozin miyoflamentleri birbirleri üzerinden kayarlar. Buna kayan flamentler teorisi denir.
- Bu sırada kastaki miyoflamentlerin boyu değişmez.
- Globüler yapıdaki aktin molekülleri yan yana gelerek bağlanır ve polimer yapısı oluşturur.

- İki adet aktin zinciri heliks yapısında çift zincir oluşturarak ince aktin filamanını oluşturur.
- Her aktin molekülünde miyozin için bağlanma bölgeleri bulunur.
- Miyozin molekülünün yapısında hafif ve ağır zincir polipeptidleri bulunur.
- Bu polipeptidler bir araya gelerek globular miyozin başlarını oluştururlar. Miyozin başlarında aktin yanında ATP bağlanma bölgesi de bulunur bu bölge aynı zamanda ATP'yi hidroliz eden ATPaz enzim aktivitesi gösterir.
- Çift zincirin oluşunda tropomiyosin ve troponinlerden oluşan regülatör kompleksler bulunur.

Çapraz köprü döngüsü

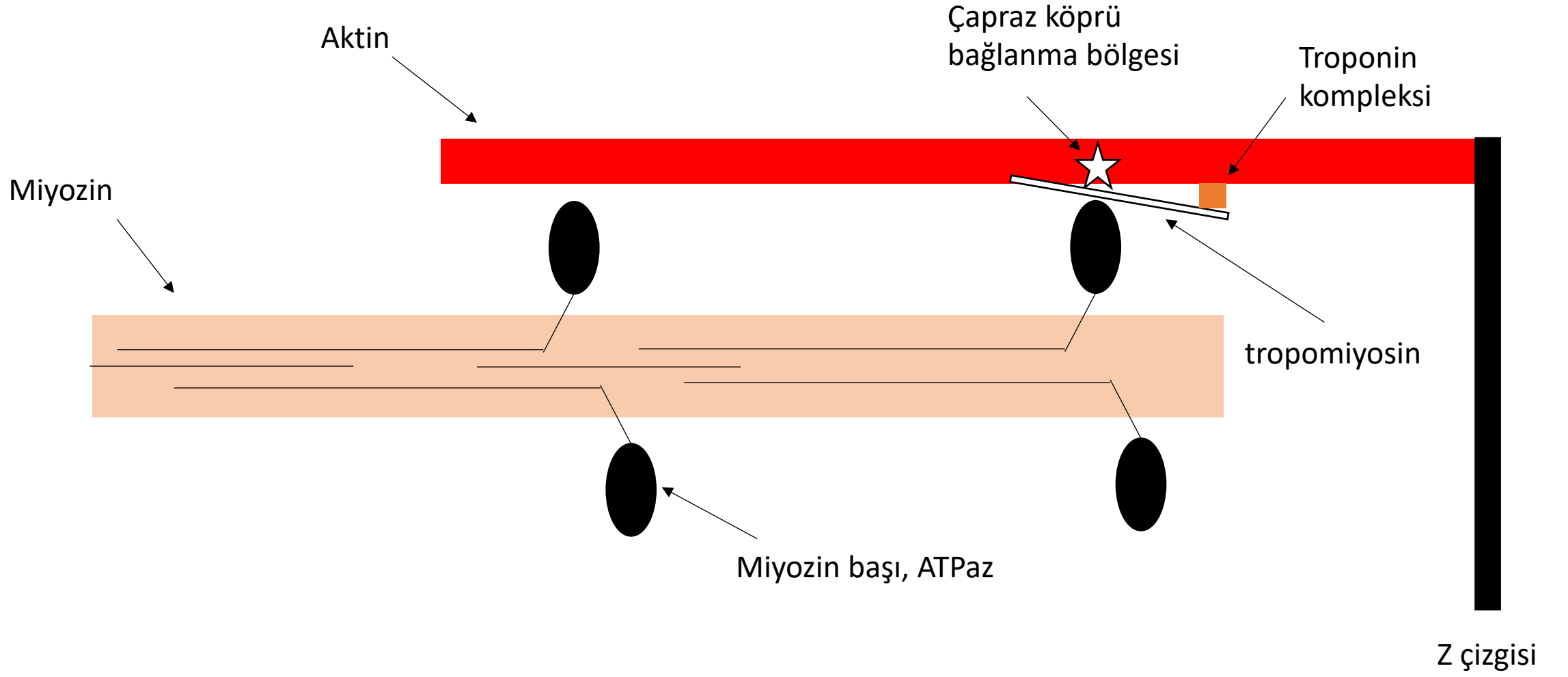
1- Çapraz köprü (miyozin globüler başlar) aktine bağlanır.

2-Çapraz köprünün aktinde gerim oluşturacak şekilde hareketi

3-Çapraz köprünün aktinden ayrılması (ATP bağlanması ile başlar)

4-Çapraz köprünün tekrar enerji kazanması (ATP hidrolizi ile oluşur)

- Çağraz bağlanma bölgeleri kas dinlenimdeyken tropomiyosin adı verilen bir protein ile kapalı konumdadır.
- Aktin çift zincir sarmalının arasında yer alan tropomiyosin molekülünde ayrıca troponin kompleksi de bağlı olarak bulunur.
- Kas sitoplazmasında Ca^{+2} arttığı zaman troponine Ca^{+2} bağlanması sonucu troponininde konformasyonel değişiklik olur ve bu şekil değişikliği tropomiyozini aktin-miyozin bağlanma bölgelerinden çekerek uzaklaştırır.
- Böylece çapraz köprü oluşumu gerçekleşir ve kasılma başlar.

Açığa çıkan çapraz köprü
bağlanma bölgesi

